

הגורל לעזאזל, ישלח לעזאזל, ומתוך השנים שעלה עליהם הגורל
 לה' [מהזוג הראשון ומהזוג השני], האחד יקרב לחטאת, והשעיר
 השני ירעה עד שיפול בו מום, וימכר ויפלו דמיו לנדבה. והטעם שאין
 דינו למיתה כדין חטאת שכיפרו בעליה בקרבן אחר, הוא לפי שאין
 חטאת צבור שכיפרו הציבור בחטאת אחרת מיתה, אלא רועה,
 והשעיר של יום הכיפורים הוא חטאת הציבור, ולכן אין דינו למיתה.
 מדייקת הגמרא: משמע מדברי המשנה שדווקא משום שהשעיר הוא
 חטאת הציבור אינו הולך למיתה, היא חטאת יחיד באופן זה מיתה.
 ולהלן יתבאר כיצד קשה מכאן על רבי הושעיא.
 הגמרא מקדימה לבאר את דברי המשנה, איזה שער קרב, ואיזה
 רועה, ולפי זה מקשה על רבי הושעיא: [ו]אמר רב (שם סד.) בעלי
 תיים אין נידהין, כלומר אין שייך דיחוי בקרבן כאשר הוא חי, ולא
 נדחה השעיר השני שבזוג הראשון מהקרבה, אף על פי שחבירו מת,
 וכשהוא [הכהן] מתכפר - מקריב את השעיר לחטאת, בשעיר
 השני שבזוג הראשון הוא מתכפר.
 מבארת הגמרא את קושייתה: ואיך - והרי השעיר השני שבזוג
 השני, שהופרש לה, הנה ליה כמופרש לאחרייתו, שהוא לא הופרש
 תחת בהמה שאבדה, שהרי מהזוג הראשון לא מת השעיר לה, אלא
 השעיר לעזאזל, וזה לא הופרש תחתיו, אלא בתורת בן זוג לראשון
 שהופרש תחת השעיר לעזאזל שמת. וקתני שמאחר והוא חטאת
 ציבור, אינו מת, ומשמע שבאופן זה בחטאת יחיד, מיתה. ואם כן
 מבואר במשנה ביומא, שבמפריש שתי חטאות לאחרייתו, השניה
 תמות, וקשה על רבי הושעיא שאמר שמתכפר באחת והשניה רועה.
 הגמרא מתרצת את הקושיא. מתרצת הגמרא: רב שפירש את
 המשנה שמקריב את השעיר שבזוג הראשון, למעמיה, דאמר (יומא
 סד.) לענין המפריש בהמה לקרבן פסח ואבד, והפריש אחר תחתיו,
 ולאחר מכן נמצא הראשון, שמצוה לקיים את מצות קרבן הפסח
 בכבש ראשון, כדעת רבי יוסי (שם). והוא הדין כאן, סובר רב שמצוה
 לכתחילה להתכפר בשעיר הראשון, והיה ליה - השעיר השני
 שבזוג השני נחשב כמפריש לאיבוד, שהרי מתחילתו לא הופרש
 בשביל הקרבה, אלא כדי שיאבד ויחך למיתה, וכל המפריש
 לאיבוד, כאיבוד דמי. מה שאין כן במפריש שתי חטאות לאחרייתו,
 אין זה מפריש לאיבוד, שהרי אם אחת אבדה, יכול להתכפר בשניה
 שנשארה.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את דעת רבי וחכמים: הני רב
 שימי בר זירי קמיה דרב פפא, אבדה [היתה אבודה] בשעת
 הפרשה, ונמצאת קודם הקרבת השניה, לרבי מטה, לרבנן תרעה.
 ואם אבדה אף בשעת כפרה, כלומר בשעה שהתכפרו הבעלים
 בשניה, לרבנן מטה, אולם לרבי רועה.
 הגמרא מקשה על דברי הברייתא. מקשה הגמרא: כיצד יתכן
 שבאבודה בשעת כפרה לדעת רבי תרעה, והלא הדבר קל והומר,
 ומה אבודה בשעת הפרשה, ונמצאה קודם הקרבה, דאמר רבנן
 רועה, אמר רבי מטה, מעתה באבודה בשעת כפרה, דלרבנן מטה,
 לרבי לא כל שכן שתמות.
 הגמרא מבארת כיצד יש לגרוס בדברי הברייתא. מבארת הגמרא:
 אלא הני הכי, אבודה בשעת הפרשה, לרבי מטה, לרבנן רועה.
 אולם אבודה בשעת כפרה, לדברי הכל מטה.
 שנינו במשנה (לעיל סב.), המפריש חטאת והרי היא בעלת מום, מוכרה
 ויביא בדמיה אחרת. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר וכו' אם קרבה
 שניה עד שלא נשחטה הראשונה, תמות [והראשונה], שכבר כיפרו
 הבעלים [באחרת]. הגמרא מביאה ברייתא שמבואר בה דין שהוא
 כשיטת רבי אלעזר ברבי שמעון. הנו רבנן (בכורות ג.) אין מרגילין
 בהמה שחווה, כלומר אין מפשיטים את עור בהמה שחווה שלם,
 באופן שפושטו דרך הרגלים, כיום טוב, משום שזו היא טירחה
 יתירה שלא לצורך יום טוב, האסורה ביום טוב. כיוצא בו, אין
 מרגילין בכבוד בהמה לאחר שנעשה בעל מום, משום שזה דרך
 בזיון, שנראה כמו שעובד עבודה בקדשים, ועושה בו מעשה חול. וכן
 לא מרגילין בפסולי המוקדשין - קרבן שנעשה בעל מום, ונפדה,

אבל בתרי סרי - בשני סדרי הפרשת מעות, כגון שהפריש
 מלכתחילה שני ציבורי מעות לאחרייתו, היה מקום לומר שלדעת רבי
 שמעון לא ילכו המעות לנדבה, שהרי באופן זה הוא לקח ציבור
 מעות אחד והתכפר בו, ואת השני הוא דחה בידיים, וילכו לים המלח,
 קא משמע לן רבי אמי, שאף במפריש לאחרייתו סובר רבי שמעון
 שילכו המעות לנדבה.
 הגמרא מבארת את דין המפריש שתי חטאות לאחרייתו: אמר רבי
 הושעיא, המפריש שתי חטאות לאחרייתו, שאם תאבד אחת,
 יתכפר בחבירתה, מתכפר באחת מהן, והכי רתה רועה עד
 שתסתאב, ויפלו דמיה לנדבה.
 הגמרא מבררת לדעת מי דיבר רבי הושעיא. מבררת הגמרא: אליבא
 דרמאן דיבר רבי הושעיא, אליבא אליבא דרבנן, הסוברים
 שהמפריש לאיבוד אינו נחשב כאיבוד, הלא פשוט הדבר, השתא -
 מעתה יש לומר, אם לענין המפריש לאיבוד, אמרי רבנן דלא
 כאיבוד דמי, אם כן במפריש לאחרייתו מיבעיא - צריך לומר כן,
 והלא קל וחומר שבאופן זה אין הבהמה הולכת למיתה. ממישיבה
 הגמרא לברר: אלא אליבא דרבי שמעון, גם זה אי אפשר לומר,
 דהאמר רבי שמעון (לעיל סד.) המש חטאות מתות בכל ענין, והיינו
 שלדעתו אין שום חטאת רועה שיפלו דמיה לנדבה, ובכלל חמשת
 החטאות 'חטאת שכיפרו בעליה', ואף כאן שהתכפר באחת, השניה
 תמות.
 מסיקה הגמרא: אלא רבי הושעיא דיבר אליבא דרבי, הסובר
 שהמפריש לאיבוד נחשב כאיבוד, ובא רבי הושעיא לחדש, דכי -
 מה שאמר רבי, במפריש לאיבוד, והיינו במפריש בהמה במקום
 בהמה אחרת שמתה, אבל במפריש לאחרייתו, לא אמר רבי את
 דבריו, אלא מודה הוא שמקריב אחת מהן והשניה רועה, מאחר ולא
 הופרשה במקום בהמה אבודה, אלא לאחרייתו.
 הגמרא מקשה על דברי רבי הושעיא: הני (לעיל סב.), המפריש חטאת,
 והרי היא בעלת מום, מוכרה, ומביא אחרת תחתיה, והקונה יכול
 לשוחטה ולאוכלה אף לאחר שכיפרו הבעלים בקרבן אחר, ואין זו
 נחשבת 'חטאת שכיפרו בעליה באחרת'. רבי אלעזר ברבי שמעון
 אומר, אם קרבה השניה - החטאת שקנה הבעלים לאחר מכן בדמי
 הראשונה, קודם שנשחטה ראשונה, והיינו שכיפרו הבעלים בשניה
 קודם שהקונה שחט את הראשונה, הראשונה תמות, שכתב בפרו
 בעליה בקרבן אחר, ודינה כחטאת שכיפרו בעליה באחרת,
 שהולכת למיתה.
 הגמרא מבארת את הקושיא. מבארת הגמרא: קא סלקא דעתך -
 היה עולה בדעתך לומר דרבי אלעזר ברבי שמעון ברבי סבירא
 ליה, שאבודה בשעת הפרשה מטה, ולכן גם באופן זה שהפריש
 בהמה אחרת לאחר שבהמתו נמצאה בעלת מום ומכר אותה, אם
 הקריב את השניה קודם שנשחטה הראשונה, יש לראשונה דין של
 'כיפרו בעליה באחרת', ומתה. ומוכח מכאן שאפילו באחריית נמי
 - גם סובר רבי שיתכפר באחת והשניה תמות, מדין חטאת שכיפרו
 בעליה באחרת. וקשה על רבי הושעיא שאמר שרבי מודה במפריש
 לאחרייתו שהשניה רועה.
 הגמרא מתרצת את הקושיא על רבי הושעיא. מתרצת הגמרא: לא
 - אל תאמר שרבי אלעזר ברבי שמעון סובר כרבי, אלא דלמא רבי
 אלעזר ברבי שמעון כאבות רבי שמעון סבירא ליה, דאמר, המש
 חטאות מתות בכל ענין, ואין שום חטאת רועה, ולכן סובר רבי
 אלעזר ברבי שמעון שבאופן זה שהפריש בהמה אחרת לאחר
 שבהמתו נמצאה בעלת מום ומכר אותה, אם הקריב את השניה
 קודם שנשחטה הראשונה, יש לראשונה דין של 'כיפרו בעליה
 באחרת', ולדבריו הוא הדין במפריש שתי חטאות לאחרייתו,
 שמתכפר באחת מהן והשניה מטה. אכן רבי הושעיא אמר את דבריו
 לפי דעת רבי, ולא לפי דעת רבי שמעון, ולכן אמר שהשניה רועה.
 הגמרא מקשה קושיא נוספת על רבי הושעיא: הני (יומא סב.), לענין
 שני השעירים של יום הכיפורים, שאם מת השעיר שעלה עליו הגורל
 לעזאזל, יקח שני שעירים אחרים ויגירל עליהם, וזה שעלה עליו

50 פּסוּלֵי הַמִּזְבֵּחַ שְׂעוֹרֵי קֹדֶשׁ מֵעֵלֵי הַבַּיִת, וְשֵׁנֵי בָהֳמֵי חֵדָּה וְשֵׁנֵי בָהֳמֵי
51 אֵלֶּיךָ עַל יְדֵי אָדָם שֶׁהִקְדִּישָׁם, לֹא אֵמְרוּ בֵּית שְׂמַאי אֶת דְּבַרֵּיהֶם,
52 וַיִּתֵּן שְׂבוּזָה הֵם סוֹבְרִים שְׂלֹאחַר שְׁנֵפוּדוֹ אֵין בְּהֵם קְדוּשָׁה, וּמוֹתֵר
53 לְהַרְגִּיל בְּהֵם. לְפִיכֵךְ הוֹצֵרְךָ רַב חֲסֵדָא לְהַעֲמִיד אֶת דְּבַרֵּי הַבְּרִייתָא
54 לְעֵנֵן פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין כְּרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.
55 הַגְּמַרָא מוֹסִיפָה לְהַקְשוֹת עַל רַב חֲסֵדָא. מַקְשָׁה הַגְּמַרָא: וְלֹקְמָא
56 אִידִּי וְאִידִּי בְּרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הַסּוֹבֵר לְעֵנֵן פְּסוּלֵי
57 הַמּוֹקְדֵשִׁין וּכְגוֹן חֲטָאָת בְּעֵלֵת מוֹם שְׁנֵפוּדֵין שְׂאֵף לְאַחַר פְּדִיוֹנָם הֵם
58 עוֹמְדִים בְּקְדוּשָׁתָם, וּמִסְתַּבֵּר שְׂסוֹבֵר כֵּךְ גַּם לְעֵנֵן בְּכּוֹר.
59 מִתְרַצָּת הַגְּמַרָא: דְּלִמָּא בִּי אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, זְהוּ דְּוּוּקָא
60 בְּפַסְוֵלִי [הַמּוֹקְדֵשִׁין], דְּאֵלִימִי לְמִיתָפַס פְּדִיוֹנָן - שְׂקְדוּשָׁתָם חֲמוּרָה
61 לְעֵנֵן שְׂאִפְשֵׁר לְפְדוּתָם, וְהַקְדוּשָׁה נִתְפַסַּת בְּמַעוּת. אָבֵל (בְּבָכוֹר)
62 לְעֵנֵן [בְּכּוֹר דְּלֵא אֵלִים לְמִיתָפַס פְּדִיוֹנָן] - שְׂאִין קְדוּשָׁתוֹ חֲמוּרָה
63 כֹּל כֵּךְ שְׂתֵהָא תּוֹפְסַת אֶת פְּדִיוֹנוֹ, כִּמּוֹ שְׂנְאֵמַר (בְּמַדְבַּר י"ח) 'אַף בְּכוֹר
64 שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כְּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֶז לֹא תִפְדֶּה' וְגו', לֹא אֵמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר
65 בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת דְּבַרֵּיו, וַיִּתֵּן שְׂבוּזָה הוּא סוֹבֵר שְׂלֹאחַר שְׁנַעֲשֵׂה בְעַל
66 מוֹם, אֵין בּוֹ קְדוּשָׁה, וּמוֹתֵר לְהַרְגִּיל בּוֹ. לְפִיכֵךְ הוֹצֵרְךָ רַב חֲסֵדָא
67 לְהַעֲמִיד אֶת דְּבַרֵּי הַבְּרִייתָא לְעֵנֵן בְּכוֹר כְּבֵית שְׂמַאי.
68 הַגְּמַרָא מַקְשָׁה עַל שֵׁיטַת רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. מַקְשָׁה הַגְּמַרָא:
69 וְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן לֵית לִיהּ הָא דְּתַנָּן (בְּבַרְוֹת ל"א) כֹּל פְּסוּלֵי
70 הַמּוֹקְדֵשִׁין נִשְׁחַטִּין (-מוֹתֵר לְשׁוֹחֲטִים) בְּאַיְטְלִיז - בְּשׁוּק, וְכֵן נַמְכְּרִין
71 בְּאַיְטְלִיז, וְנִשְׂקָלִין בְּלִיטְרָא (-מִין מְשַׁקְלוֹ), כְּדָרֵךְ שֶׁהַקְצֵבִים מוֹכְרִים
72 בִּשְׂרַיַת שְׂל חוֹלִין. אֱלָמָא, אֵף עַל פִּי שְׂנוּהָה בְּהֵם מְנָהֵג חוּל, מְכַל מִקּוּם
73 הַתִּירוֹ לְעֵשׂוֹת כּוֹ, מִשּׁוּם דְּפִיוֹן דְּשִׁרְיָת לִיהּ - מְחַמַּת שְׂאֵתָהּ מְתִיר לוֹ
74 לְמַכּוֹר בְּאַיְטְלִיז שְׂשֵׁם הַבִּשֵׂר נִמְכֵּר בִּיוֹקֵר, כְּפִי וְזָבִין - מוֹסִיף הוּא
75 וְמַעֲלָה בְדַמִּיו לְקִנּוּתוֹ בִּיוֹקֵר מִיַּד הַהַקְדֵּשׁ, וַיֵּשׁ בּוֹה רִיוּחַ לְהַקְדֵּשׁ. אַם
76 כֵּן אֵף לְעֵנֵן פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין, מְדוּעַ אֶסֶר רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
77 לְהַרְגִּיל, וְהֵלֵךְ אֵם תַּתִּיר לוֹ לְהַרְגִּיל, יוֹדֵעַ הוּא בְּשַׁעַת הַפְּדִינִין שְׂסוֹפּוֹ
78 לְמַכּוֹר אֶת הַבִּשֵׂר בְּדַמִּים מְרוּבִים, וַיַּפְדּוּ מִיַּד הַהַקְדֵּשׁ בְּדַמִּים מְרוּבִים.
79 מִתְרַצָּת הַגְּמַרָא: אָמַר רַבִּי מְרִי גְרִיָּה דְרַבִּי בְּהֵנָא, מַה שְׂמַשְׁבִּית בְּעוֹר
80 עַל יְדֵי הַהַרְגֵּלָה, שְׂמוּצִיאָו שְׁלָם וַיִּכּוֹל לְמוֹכְרוֹ בִּיוֹקֵר, זֶה עֲצָמוֹ גַּם
81 פּוֹנֵס בְּכֶשֶׂר, מִשּׁוּם שְׂהוּא חוֹשֵׁשׁ לְחֹתֵךְ אֶת הַעוֹר, וּלְכֵן הוּא חוֹתֵךְ
82 אֶת הַבִּשֵׂר עֲצָמוֹ, כְּדִי לֹא לְפָגּוֹם בְּשִׁלְיּוֹת הַעוֹר, וְשׁוֹב אֵין הַבְּהֵמָה
83 שׁוֹה יוֹתֵר מִחַמַּת הַהַרְגֵּלָה, וְאֵין לּוֹמַר שְׂמַחַמַּת שְׂנַתִּיר לוֹ לְהַרְגִּיל
84 יַפְדָּה הַבְּהֵמָה מִיַּד הַקְדֵּשׁ בְּדַמִּים מְרוּבִים, וְנִמְצָא שְׂאִין כֹּאֵן רִיוּחַ
85 לְהַקְדֵּשׁ.
86 תִּירוּץ נוֹסֵף: (אָמַרְי) בְּמַעֲרַבָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי אָבִין, הֵטַעַם שְׂאִסוֹר
87 לְהַרְגִּיל לְדַעַת רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא מִשּׁוּם שְׂזָהוּ בּוֹיּוֹן גְּדוּל,
88 מְפָיִן שְׂנְרָאָה עַל יְדֵי זֶה כְּעוֹבַד עֲבוּדָה שְׂל חוּל בְּקֻרְשִׁים, שְׂהָרִי הוּא
89 עוֹשֶׂה מְפּוֹחַ (מְהַעוֹר) עַל הַבְּהֵמָה בְּעוֹד הַעוֹר עַלֶיהָ.
90 תִּירוּץ נוֹסֵף: רַבִּי יוֹסִי בְרַ אָבִין אָמַר, הֵטַעַם שְׂאִסוֹר לְהַרְגִּיל לְדַעַת
91 רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא מִשּׁוּם גְּזוּרָה, שְׂאֵם נִתִּיר לוֹ לְהַרְגִּיל,
92 יֵשׁ לְחֹשׁ שְׂמֵא יִנְדֵּל מֵהֵם (-מִפְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין) עֲדָרִים עֲדָרִים,
93 שִׁיבּוֹא לְהַשְׁהוֹת אֶת הַבְּהֵמוֹת וּלֹא יִשְׁחַט אוֹתָן עַד שִׂידְמָנוּ לוֹ נַפְחִים
94 שִׁיקְנוּ מִמֵּנוּ אֶת הַעוֹר, וְכֵן הוּא יִגְדֵּל עֲדָרִים עֲדָרִים שְׂל פְּסוּלֵי
95 הַמּוֹקְדֵשִׁין, וַיּוֹבֵא לְהִיכְשֵׁל בְּהֵם בְּאַיְטוֹר גִּזִּיהַ וְעֵבוּדָה.

הדרן עלך וּלְד חֲטָאָת

96

1 וְנִשְׁחַט. מִשּׁוּם שְׂאֵף עַל פִּי שְׁנֵפוּדָה, עֵדִיין יֵשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה, וְאִסוֹר לְנַהוּג
2 בּוֹ מְנָהֵג בּוֹיּוֹן.
3 הַגְּמַרָא דָּנָה בְּדַבְרֵי הַבְּרִייתָא. מְבַרְרַת הַגְּמַרָא: בְּשִׁלְמָא מַה שְׂאִסוֹר
4 לְהַרְגִּיל בְּהֵמָה פְּיּוֹם מוֹב, מִשּׁוּם דְּקָא טָרַח מִיָּדְהָ דְּלֵא תּוּי לִיהּ -
5 שְׂהוּא טוֹרַח טִירַחָה שְׂאֵינָה רְאוּיָה לוֹ בְּיוֹם טוֹב. אֱלָא לְעֵנֵן הַאִיסוֹר
6 לְעֵשׂוֹת כֵּן לְכָבוֹר בְּהֵמָה, מָאֵן תֵּנָא - כִּדְעַת מִי סוֹבֵר הַתֵּנָא בְּבִרֵיתָא
7 שְׂאִסוֹר לְעֵשׂוֹת כֵּן אֵף בְּבָכוֹר בְּעַל מוֹם.
8 מְבַאֲרַת הַגְּמַרָא: אָמַר רַבִּי הַקְדָּא, בֵּית שְׂמַאי הִיא, דְּאָמַר בְּכוֹר אֵף
9 עַל פִּי שְׁנַעֲשֵׂה בְעַל מוֹם, עֵדִיין בְּקְדוּשְׁתָּיה קָא - בְּקְדוּשָׁתוֹ הוּא
10 עוֹמֵד, וְאִסוֹר לְנַהוּג בּוֹ מְנָהֵג בּוֹיּוֹן. דְּתַנָּן (בְּבַרְוֹת ל"ב), בֵּית שְׂמַאי
11 אָוּמְרִים, לֹא יִמְנָה יִשְׂרָאֵל עִם הַכְּבוֹר, כְּלוֹמַר כְּהֵן שְׂשַׁחַט
12 בְּכוֹר בְּעַל מוֹם, לֹא יִזְמַן אֶת יִשְׂרָאֵל לְאָכוּל עִמּוֹ אֶת בִּשֵׂר הַבְּכוֹר,
13 מִשּׁוּם שֶׁהַבְּכוֹר אִסוֹר בְּאַכִּילָה לְזוֹרִים אֵף לְאַחַר שֶׁהוֹמַם. וּמַבּוֹאֵר
14 בְּמַשְׁנָה זֹה, שְׂלִדְעַת בֵּית שְׂמַאי, בְּכוֹר אֵף עַל פִּי שְׁנַעֲשֵׂה בְעַל מוֹם,
15 עֵדִיין בְּקְדוּשָׁתוֹ הוּא עוֹמֵד. וְלְפִיכֵךְ אִסוֹר לְהַרְגִּיל בְּבִשְׂרוֹ.
16 הַגְּמַרָא מְמַשְׁכֵּחַ לְבָאֵר אֶת דְּבַרֵּי הַבְּרִייתָא. מְבַרְרַת הַגְּמַרָא: מַה
17 שְׂשַׁנִּינוּ בְּבִרֵיתָא שְׂאִסוֹר לְהַרְגִּיל גַּם בְּפְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין, וְהֵינּוּ שְׂאֵף
18 קָרְבַן שְׂנַעֲשֵׂה בְעַל מוֹם וּנְפֵדָה וְנִשְׁחַט, עֵדִיין בְּקְדוּשָׁתוֹ הוּא עוֹמֵד,
19 מָאֵן תֵּנָא.
20 מְבַאֲרַת הַגְּמַרָא: אָמַר רַבִּי הַקְדָּא, רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא.
21 דְּתַנָּן (בְּבַרְוֹת ל"ג), הִיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי חֲטָאוֹת, אַחַת הַתְּמִימָה וְאַחַת
22 בְּעֵלֵת מוֹם, כְּגוֹן שֶׁהַחֲטָאָת שֶׁהַפִּישׁ נַעֲשִׂית בְּעֵלֵת מוֹם, וְהַפִּישׁ
23 אַחֲרֵת תַּחֲתֶיהָ, הַתְּמִימָה תְּקַרְבַּ, וְאֵילוּ הַבְּעֵלָת מוֹם, תְּפָדָה קוּדַם
24 שִׁיקְרִיב אֶת הַשְּׂנִיָּה, וְאֵם נִשְׁחַטָּה הַבְּעֵלָת מוֹם לְאַחַר שְׁנֵפוּדָתָה עַד
25 שְׂלֹא (-קוּדַם שׁוֹנְרֵךְ דְּמָה שְׂל הַתְּמִימָה, הַבְּעֵלָת מוֹם מוֹתֶרֶת
26 בְּאַכִּילָה, שְׂמְאַחַר וּבֹאֵה הַבְּעֵלָת מוֹם לְכֹלֵל הֵיתֵר שְׂחִיטָה, שׁוֹב אֵין
27 בְּהָ קְדוּשָׁה. אוּלַם אֵם נִשְׁחַטָּה הַבְּעֵלָת מוֹם מִשְׁנִיָּרֵךְ (-לְאַחַר שְׂנוֹרֵךְ
28 דְּמָה שְׂל הַתְּמִימָה, הַבְּעֵלָת מוֹם אִסוּרָה אֵף בְּהֵנָא, מִשּׁוּם שְׂהִיא
29 נַחֲשֵׁבַת כַּחֲטָאָת שְׂכִיפְרוּ בְעֵלִיָה בְּאַחֲרֵת, וְדִינָה לְמִיתָהּ.
30 הַבְּרִייתָא מְבִיאָה דַּעַה הַחוּלְקַת: רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֵין
31 לְהַתִּיר בְּאוֹפֵן שְׂנִשְׁחַטָּה הַבְּעֵלָת מוֹם קוּדַם כִּפְרַת הַתְּמִימָה, אֵלֹא
32 אִפְּלִילוּ אֵם הִיָּה בְּשֵׁר הַבְּעֵלָת מוֹם בְּקִדְרָה, וְאֹז נָרַךְ דְּמָה שְׂל
33 הַתְּמִימָה, הִרִי בִשֵׂר הַבְּעֵלָת מוֹם נְפַסֵּל וַיּוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה.
34 וּמַבּוֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׂלַחֲטָאָת בְּעֵלֵת הַמוֹם יֵשׁ
35 קְדוּשָׁה אֵף לְאַחַר שְׁנֵפוּדָתָה וְנִשְׁחַטָּה, וּלְכֵן חַל עֲלֶיהָ פְּסוּל שְׂל חֲטָאָת
36 שְׂכִיפְרוּ בְעֵלִיָה בְּאַחֲרֵת, וְלְפִיכֵךְ שְׂנִינוּ בְּבִרֵיתָא לְגַבִּי פְּסוּלֵי
37 הַמּוֹקְדֵשִׁין, שְׂאֵף לְאַחַר שְׁנֵפוּדוֹ וְנִשְׁחַטּוּ יֵשׁ בְּהֵם קְדוּשָׁה, וְאִסוֹר
38 לְהַרְגִּיל בְּהֵם.
39 רַב חֲסֵדָא הַעֲמִיד אֶת דִּין הַבְּרִייתָא לְעֵנֵן בְּכוֹר כְּבֵית שְׂמַאי, וְאֵילוּ אֶת
40 הַדִּין לְעֵנֵן פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין, כְּרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. הַגְּמַרָא
41 מַקְשָׁה עַל כֵּךְ. מַקְשָׁה הַגְּמַרָא: וְרַבִּי הַקְדָּא, מְדוּעַ הוֹצֵרְךָ לְהַעֲמִיד אֶת
42 הַדִּין לְעֵנֵן בְּכוֹר כְּבֵית שְׂמַאי, וְאֵילוּ אֶת הַדִּין לְעֵנֵן פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁים
43 כְּרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹקְמָה אִידִּי וְאִידִּי בְּבֵית שְׂמַאי,
44 הַסּוֹבְרִים שְׂבָכוֹר אֵף לְאַחַר שְׁנַעֲשֵׂה בְעַל מוֹם עֵדִיין עוֹמֵד בְּקְדוּשָׁתוֹ,
45 וּמִסְתַּבֵּר שְׂהֵם מַחֲמִירִים כֵּן גַּם לְעֵנֵן שְׂאֵר פְּסוּלֵי הַמּוֹקְדֵשִׁין.
46 מִתְרַצָּת הַגְּמַרָא: דְּלִמָּא בִּי אָמַרִי בֵּית שְׂמַאי, זְהוּ רַק בְּכָבוֹר, מִשּׁוּם
47 דְּקְדוּשְׁתָּיה מְרַחֵם אֲמוּ, כְּלוֹמַר שְׂקְדוּשָׁתוֹ חֲמוּרָה שְׂאֵינָה בְּאֵה עַל יְדֵי
48 שֶׁהִקְדִּישׁוּהוּ, אֵלֹא מַעֲצָמוֹ הוּא קְדוּשׁ. וְלְפִיכֵךְ חַחֲמִירוּ בּוֹ בֵּית שְׂמַאי
49 שְׂאֵף לְאַחַר שְׁנַעֲשֵׂה בְעַל מוֹם עֵדִיין עוֹמֵד בְּקְדוּשָׁתוֹ. אָבֵל לְעֵנֵן שְׂאֵר

קושייתך, הני מילי – דברים אלו המבוארים במשנה אינם אלא בזמן
 שפית המקדש קיים, והיה אפשר להקריב את הבכור כדינו, ולכן
 היה אסור לשנות את קדושת הבכור לקדושה קלה, וכל שכן שהיה
 אסור להפקיעו לגמרי מקדושתו ולהטיל בו מום, אבל פי קאמינא
 אלא – מה שאני אמרתי שמותר להפקיע את הבכור מקדושתו
 ולהטיל בו מום, הוא דווקא בזמן הנה שנחרב בית המקדש, ולא תוי
 להקרה – שאין הבכור ראוי להקרה, ולכן מותר להפקיע קדושתו.
 שואלת הגמרא: אי דברי רב יהודה נאמרו בזמן הזה, מאי למימרא
 – מה החידוש בדבר, הרי מכיון שאי אפשר להקריב את הבכור, ודאי
 שמותר להפקיע את קדושתו קודם שיצא לאויר העולם. משיבה
 הגמרא: מהו דתימא נגוד – שמא תאמר שיש לגזור ולאסור להטיל
 מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם גם בזמן הזה, משום שיש לנו
 לחשוש, שאם נתיר להטיל מום קודם שיצא לאויר העולם, דלמא
 נפיק – שמא יצא רוב ראשו של הולד, ונתקדש בקדושת בכורה,
 וקשרי ביה מומא – ויטיל בו מום, זה ודאי אסור, כי הוא מטיל מום
 בקדשים, ומחדש רב יהודה שאין צריך לגזור כן, לפי שהמטיל מום
 בבכור יזרח ולא יטיל בו את המום אלא לאחר שיצא מעט מראשו,
 קודם שיצא רוב ראשו.

מבררת הגמרא: ואימא הכי נמי – שבאמת יש לגזור כן ולאסור
 להטיל מום בבכור גם קודם שיצא לאויר העולם. משיבה הגמרא:
 אפילו הכי, שיש חשש שמא יבוא לטעות ולהטיל מום גם לאחר
 שיצא רוב ראשו, מכל מקום הא עירפא (יתירא) – עדיף להתיר
 להטיל מום בבכור קודם שיצא רוב ראשו, משום שעל ידי כך שיהיה
 בו מום, ישחטנו הכהן מיד, מדאמרי ביה לדי גיזה ועבודה – מאשר
 לגרום שהכהן יבוא להכשל בו באיסור גיזה ועבודה, שאם נאסור
 להטיל בו מום קודם שיצא רוב ראשו, יתקדש הבכור כשיצא רוב
 ראשו, ויצטרך הכהן להשהותו אצלו עד שיפול בו מום, ובינתיים
 עלול הוא לגוזז או לעבוד בו.

שנינו במשנה: אם העובר הוא נקבה, יקרב לזבחי שלמים.
 מקשה הגמרא: נקבה מי קא קדשה – וכי נקבה קדושה בקדושת
 בכורה, הרי קדושת בכור אינה חלה אלא על הזכר, ואם כן מדוע מי
 שרוצה להפקיע קדושת בכורה מהעובר צריך להתנות שאם הוא
 נקבה יהיה שלמים, הרי אם העובר הוא נקבה בלאו הכי אינו קדוש
 בקדושת בכורה. מתרצת הגמרא: סיפא – המשנה שכתבה ז'אם
 נקבה זבחי שלמים, אינה עוסקת בעובר שהוא בכור, אלא אחיא –
 באה בזה ללמד לכהן להקדש, שבהמת חטאת שנתעברה, אם
 תלד, הולד ילך למיתה, כדין ולד חטאת שהולך למיתה, ואם
 הבעלים רוצים לעשות תחבולה שהולד לא ילך למיתה, יאמרו,
 שאם העובר שתלד הוא זכר, יהיה עולה, ואם הוא נקבה, יהיה
 שלמים.

שנינו במשנה: ילדה שני זכרים כו' אחד מהם יקרב עולה, והשני
 ימכר לחיבי עולה.

הגמרא מבררת מדוע קדושת עולה חלה על שני הזכרים. שואלת
 הגמרא: אמרי – אמרו בני הישיבה, אי כהמה דהקדש – אם המשנה
 כאן עוסקת בבהמת הקדש, כמו שהגמרא לעיל ביארה את דברי
 המשנה 'אם נקבה זבחי שלמים, שמדובר בבהמת הקדש, אם כן יש
 לנו לומר דהיאך דאקדיש עולה – אותו ולד שיצא ראשון והקדישו
 לעולה, (ליהדר) [ליהוי] עולה – יהיה עולה, איך – והולד שולד
 שני, נהוי בקדושתיה דאימיה – יהיה קדוש באותה קדושה שיש
 לאמו, ומדוע המשנה אומרת שימכר לחיבי עולה. משיבה הגמרא:
 סיפא – המשנה שכתבה ילדה שני זכרים, אינה עוסקת בבהמה של
 הקדש שילדה, אלא אחיא – באה ללמדנו לכהן חולין שילדה,
 שמכיון שאין קדושה באם, הולד אינו קדוש, אלא ימכר לחיבי
 עולה.

שנינו במשנה: ילדה מומאום ואנדווגינום כו' רבן שמעון בן גמליאל
 אומר אין קדושה חלה עליהן.

פרק חמישי - ביצד מערימין

הולד הראשון הנולד לבהמה טהורה, קדוש בקדושת בכורה, ונשחט
 בעורה כשאר קדשים קלים, ובשרו נאכל לכהנים. נפל בו מום, אינו
 קרב, אבל ניתן לכהן, והכהן שחטו ואוכלו. משנתנו מבארת איזו
 תחבולה יכול בעל הבהמה לעשות, כדי שהולד שתלד בהמתו לא
 יהיה שייך לכהן, אלא הוא עצמו יוכל להקריבו.

משנה

ביצד מערימין – איזו תחבולה יכול בעל הבהמה לעשות על הקבור
 שלא יהיה חייב ליתנו לכהן, אלא הוא עצמו יוכל להקריבו לקרבן
 שנתחייב בו. מבארת המשנה: מכהרת – בהמת חולין שלא ילדה
 מעולם, שהיתה מעופרת, והעובר שבמעיה הוא בכור, בעל הבהמה
 אומר, מה (העובר) שפמעה של בהמה זו, אם זכר הוא, יהיה
 עולה. וכיון שאמר כן, חלה קדושת עולה על הולד, ושוב אין קדושת
 בכור חלה עליו, ולכן אם ילדה זכר, יקרב לקרבן עולה. ואם אמר
 בעל הבהמה, שאם העובר שבמעיה של בהמה זו הוא נקבה, יהיה
 לזבחי שלמים, מכיון שאמר כן, אם ילדה נקבה, תקרב לקרבן
 שלמים.

ואם התנה בעל הבהמה ואמר, שאם העובר הוא זכר, יהיה עולה,
 ואם העובר הוא נקבה, יהיה לזבחי שלמים, מכיון שאמר כן, אם
 ילדה גם זכר וגם נקבה, דין הולדות הוא, שהזכר יקרב לקרבן
 עולה, והנקבה תקרב לקרבן שלמים.

ואם בעל הבהמה אמר שאם העובר הוא זכר, יהיה עולה, והבהמה
 ילדה שני זכרים, מכיון שאמר שאם תלד זכר יהיה עולה, חלה
 קדושת עולה על שניהם, והואיל והוא נדר להביא רק קרבן אחד,
 אינו חייב להקריב את שניהם, אלא אחד מהם יקרב לקרבן עולה
 עבור נדרו, והשני ימכר לאנשים שהם חייבי עולה, כגון שנדרו
 להביא עולה, ודמיו – והדמים שיתנו תמורתו הם חולין. ואם אמר
 שאם העובר הוא נקבה יהיה שלמים, והבהמה ילדה שתי נקבות,
 אחת מהם תקרב לקרבן שלמים, והשנייה תימכר לאנשים שהם
 חייבי שלמים, כגון שנדרו להביא שלמים, ודמיה יהיו חולין. ואם
 אמר כן, והבהמה ילדה מומאום – שאין ניכר אם הוא זכר או נקבה,
 ואנדווגינום – או שילדה אנדרוגינוס, שיש לו סימני זכרות ונקבות,
 רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליהן, לפי שאינם
 ראויים להקרה.

גמרא

אסור להטיל מום בבכור, כשם שאסור להטיל מום בשאר קדשים,
 שנאמר (ויקרא כב כא) 'כל מום לא יהיה בו, ומכאן שאסור ליתן מום
 בקדשים. הגמרא מבארת שאיסור זה נוהג דווקא לאחר שנולד
 הבכור, אבל קודם שנולד מותר להטיל בו מום. מבארת הגמרא:
 אמר רב יהודה, מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא רוב ראשו
 לאויר העולם, ורק לאחר שיצא לאויר העולם אסור להטיל בו מום.
 מקשה הגמרא על רב יהודה: הני, כיצד מערימין על הבכור כדי
 שלא יהיה חייב ליתנו לכהן, אומר אדם, מה (העובר) שפמעה
 של בהמה זו, יהיה לקרבן עולה, ומשמע, שעולה אין – דווקא
 לעולה מותר להקדישו, שקדושתו חמורה מקדושת בכור, ולכן מותר
 לשנות את קדושת הולד מקדושת בכור לקדושת עולה, אבל
 לשלמים לא – לכתחילה אין להקדישו לשם שלמים, משום
 שקדושת שלמים קדושה קלה היא, ואין לשנות ולהוריד את קדושת
 הולד מקדושת בכורה לקדושת שלמים. הרי מבואר בזה, שגם קודם
 שיצא הבכור לאויר העולם לכתחילה אסור להוריד את קדושתו
 לקדושה שהיא קלה ממנו, [את] אמרת – ואילו אתה (רב יהודה)
 אומר דמצית מפקעת ליה מקדושתה – שמותר להפקיע לגמרי את
 קדושת הבכור, על ידי שטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם.
 מתרצת הגמרא: אמר לך רב יהודה – רב יהודה יתרץ לך על